

Door “indicatoren” of graadmeters in beeld te brengen, proberen wij te achterhalen of het kust- en het Nederlands-Vlaamse Schelde-beleid voldoen de aandacht schenken aan mens, natuur en economische ontwikkeling.

DE VRAAG:

Hoe is onze kustregio door de jaren heen geëvolueerd?

DE INDICATOR:

Historische kaarten kustzone - HisGISKUST

Wel veel kaarten, maar...

Het kustgebied is bij uitstek een dynamische regio. Natuurlijke factoren (zoals stormvloed) en menselijke ingrepen (inpoldering en bedijking, havens, bewoning, oorlogen, etc.) spelen hierbij een rol. Dat ook onze kustzone door de jaren heen erg is veranderd wordt onmiddellijk duidelijk als we kaarten van de regio uit verschillende tijdsperiodes met elkaar vergelijken. Elke kaart bevriest immers een bepaald moment in de tijd en vormt een stille getuige van de toenmalige toestand van onze kust en zee. Omdat Vlaanderen vanaf de 16de eeuw tot de absolute wereldtop van de cartografie behoorde, met Mercator als bekendste

exponent, waren hier reeds in een zeer vroeg stadium gedetailleerde kaarten van de kustzone beschikbaar.

Er zijn echter een aantal obstakels verbonden aan het gebruik van historische kaarten. Zo zijn veel van deze stukken niet digitaal — of enkel tegen betaling — beschikbaar en bestaat er dikwijls onzekerheid over de nauwkeurigheid van de kaarten. Bovendien hanteerden de cartografen uiteenlopende schalen en projectiesystemen waardoor de verschillende historische kaarten moeilijk met elkaar te vergelijken zijn.

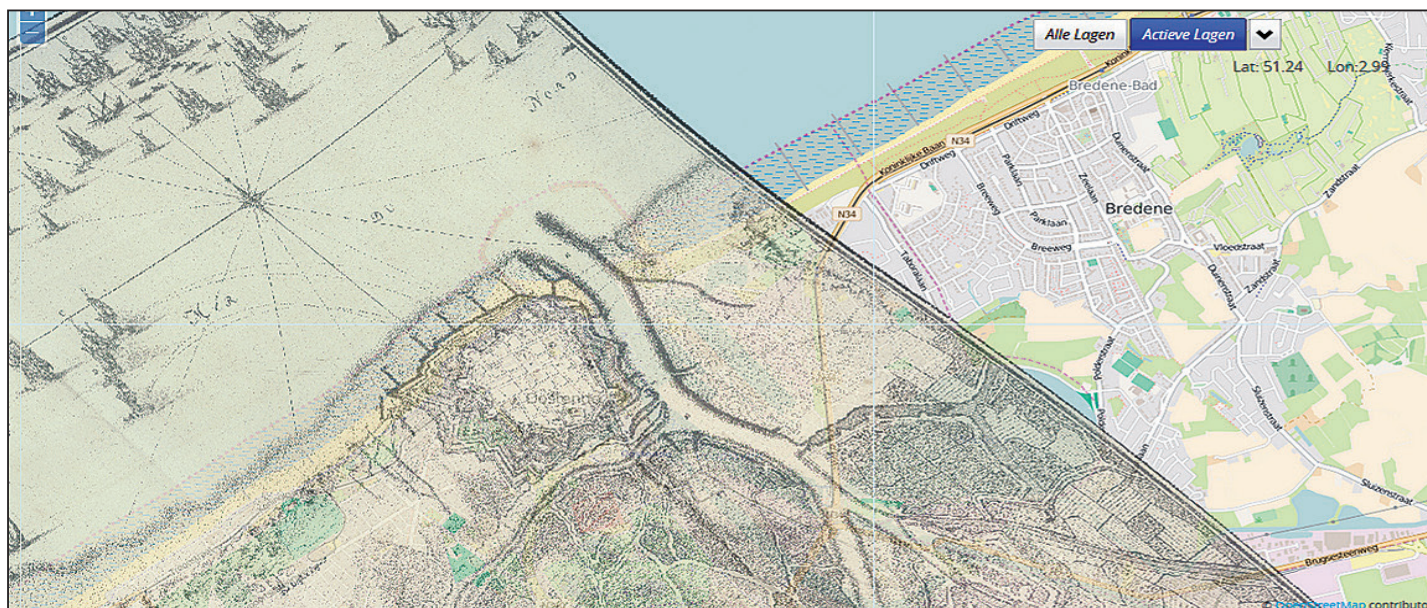
Het HisGIS initiatief

Het Vlaams Instituut voor de Zee startte daarom samen met de Cultuurbibliotheek uit Brugge en met steun van de Provincie West-Vlaanderen het initiatief HisGISKust (www.vliz.be/hisgiskust). Hierin worden historische kaarten met specifieke informatie over de kustzone, het Belgisch deel van de Noordzee en de monding van de Schelde digitaal ontsloten. Elk van de kaarten wordt eveneens gegeorefereerd. Dit wil zeggen dat men punten op de historische kaart die in de loop van de tijd onveranderd zijn gebleven (zoals de locatie van kerken, forten, kanalen en dijken) gaat linken aan de huidige kaart. Op die manier kunnen de verschillende kaarten op een uniforme wijze gevisualiseerd worden en kan men de historische kaarten

met elkaar en met de huidige situatie vergelijken. Daarnaast wordt elke kaart ook correct beschreven en geanalyseerd naar nauwkeurigheid toe.

Wil je de locatie kennen van een verdwenen fort in Blankenberge? Wist je dat de Oostendse havengeul tot de 16de eeuw aan de andere kant van de stad gelegen was? Wanneer zijn de Moeren aan de Westkust drooggelegd en hoe stond Brugge precies in verbinding met het Zwin? Ben je benieuwd hoe je woonplaats of favoriete bestemming aan de kust er vroeger uitzag? Ga dan zeker eens een kijkje nemen op: www.vliz.be/hisgiskust. Naast de historische kaarten vind je in HisGISKust ook informatie over cartografen, de etymologische verklaring van toponiemen aan de kust en worden er time-lapse filmpjes aangeboden met de evolutie van delen van de kustzone. Een videohandleiding licht het gebruik van de website verder toe. Op dit moment zijn er voornamelijk kaarten uit de 16de, 17de en 18de eeuw beschikbaar maar in de toekomst zullen ook kaartencollecties uit de 19de en 20ste eeuw aan bod komen, evenals historische luchtfoto's van de kustzone. Omdat het VLIZ openbaarheid van informatie hoog in het vaandel voert, zijn de kaarten zoveel mogelijk open en gratis beschikbaar voor de gebruikers.

Hans Pirlet

■ Beeld van de kaartviewer in HisGISKust, een gegeorefereerde kaart van het Oostendse door Jacobus Harrewyn (18de eeuw) tonend (Bron: Cultuurbibliotheek, verwerkt door VLIZ)